

MEZINÁRODNÍ VĚDECKÁ KONFERENCE *KVJITYPE II ГРАНИЦЕ* (CULTURES AND BORDERS), VRŠAC, SRBSKO, 6.–8. 10. 2011

Etnografski institut SANU ve spolupráci s městem Vršac ve dnech 6.–8. října 2011 zorganizoval mezinárodní vědeckou konferenci *Cultures and Borders*, k jejíž účasti byli přizváni badatelé rozličného výzkumného zaměření; největší zastoupení připadlo etnologům, sociálním antropologům, sociologům, politologům a kulturním historikům. Setkání několika badatelských proudů mělo splnit stanovený cíl konference – společně prezentovat a diskutovat jednotlivá stanoviska vyplývající z různorodosti vztahující se k tématům konference. Již samotné místo konání – střediskové město Vršac, ležící poblíž hraničního přechodu Vatin-Moravița, v minulosti i dnes navléknuté do multietnického hávu, symbolicky reprezentovalo hlavní styčné plochy námětu konference, odkazující k široké paletě témat i přístupů a snahám o jejich rozklíčování.

Na padesát účastníků, rekrutujících se kromě několika českých, jedné slovenské a jedné maďarské výjimky z prostoru jihovýchodní Evropy (s většinovým zastoupením referujících z „domácího“ srbského prostředí), působilo dojmem, že po několikaleté odmlce ve vzájemné spolupráci badatelů různých národních institucí, způsobené přerušením vzájemných kontaktů v důsledku občanské války, dochází k proměně započaté již podobným setkáním v srbském Sirogojnu (2009).

Poměrně vysoká účast si vyžádala rozdělení účastníků do dvou paralelně

probíhajících panelů, o jejichž sestavení i samotnou „dramaturgii“ konference se postarala Zorica Divacová (Etnografski institut SANU). První panely se týkaly samotné konceptualizace *hranic* a otázek spojených s jejich symbolicky zakoušenou konstrukcí v Banátu a Vojvodině, tedy v regionu konání konference. Zajímavý referát, týkající se samotného porozumění pojmu kultury a hranic, přednesla Ingrid Slavec Gradišniková (Slovinsko), kdy si položila základní otázku, *s jakým* druhem porozumění pracujeme při sledování kolektivních identit a *jaké* formy porozumění uplatňujeme v případě sledování jednání jednotlivců. Inspirativní pohledy pro účastníci se skupinu českých etnologů a antropologů nabídly např. Sinziana Preda (West University of Timișoara), sledující osudy neo-protestantů v Rumunsku se zaměřením na českou baptistickou skupinu v Rumunsku, či Jovana Dikovićová (Etnografski institut SANU). Ta sledovala vztah české diaspory v obci Gaj a slovenské diaspory v Aradači k zemi, nazíraný jako ústřední aspekt symbolické identifikace, který odkazuje k osobní, rodinné a kolektivní historii a sentimentu. Zajímavou rovnu bádání zde tvoří dvojí agrární reformy (1919–1941 a 1945–1953), jejichž aktéry se staly obě skupiny a jež J. Dikovićové posloužily jako odrazový můstek pro sledování proměn vztahů a vazeb k půdě v průběhu 1. poloviny 20. století.

Konference přirozeně přinesla spíše otázky než odpovědi. Mnohé příspěvky byly navázány na konkrétní aktuální kulturní procesy a děje související se stále probíhající transformací ex-

jugoslávského společenství, kdy se do popředí zájmu dostaly konkrétní vhledy do problematiky konstrukce symbolických skupinových hranic, migračních toků, integrace menšin do většinové společnosti, regionálních hnutí, vztahu centra a periferie. Pro zájemce o obsah prezentovaných příspěvků bude připraven konferenční sborník, jehož vydání se chystá v příštím roce.

Přínos konference však lze spatřit ještě v jiné rovině. Naději a optimismus do dalších let na poli společenskovědního bádání v jihovýchodní Evropě vzbuzuje skutečnost obnovené spolupráce mezi jednotlivými ex-jugoslávskými badateli a institucemi. Smysl a význam podobných akcí spočívá právě v tomto propojování mezistátních vazeb. Kuloáry vršáckého setkání vybízely k plánování dalších výzkumných aktivit a k nově započatým profesním spolupracím, což je vlastně jediná cesta k úspěšné realizaci „projektu poznání“ kulturologických aspektů týkajících se teritoria Balkánu. Zapojení badatelů z jihovýchodní Evropy do západních projektů a výzkumných struktur již čile probíhá (jak o tom svědčí jejich výrazné zastoupení v celosvětové organizaci InASEA; český čtenář se s produkcí a podobou spolupráce s kolegy z jihovýchodní Evropy mohl seznámit také prostřednictvím dvou monotematických čísel *Českého lidu* – 2/2008 a 3/2011). Zdá se, že nyní nastal čas pro spolupráci „insiderů“ balkánského regionu, která má potenciál v rámci internacionální spolupráce čelit současným výzvám přinášeným hlubokou ekonomickou a sociální transformací v této části Evropy.

Michal Pavlásek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

KONFERENCE ČESKÉ NÁRODOPISNÉ SPOLEČNOSTI „ETNOLOGIE SOUČASNOSTI“. SPOLEČNOST A KULTURA A JEJICH PROMĚNY PO ROCE 1989 V ETNOLOGICKÝCH VÝZKUMECH. HRABYNĚ 21.–22. 9. 2011.

Česká národopisná společnost pořádá každé tři roky tematicky zaměřenou konferenci, která navazuje na valné shromáždění této organizace. Letošní konference se konala 21.–22. září v Hrabyni u Opavy a na její organizaci se vedle ČNS spolupodílelo Slezské zemské muzeum v Opavě. Cílem organizátorů konference bylo upozornit na problematiku „etnologie současnosti“, přičemž odkazovali v jejím názvu na knihu Olgy Skalníkové a Karla Fojtíka *K teorii etnografie současnosti*, která byla publikována v roce 1971. Na rozdíl od těchto dvou badatelů však organizátoři konference „současnost“ časově vymezili na období po roce 1989. Konference tak měla nabídnout určitý (samozřejmě ne úplný) přehled o etnologických výzkumech zabývajících se proměnami společnosti a kultury po tomto mezníku – zda a jak změna politického režimu či tzv. ekonomická transformace v České republice ovlivnily společnost a kulturu, jak etnologická věda zkoumá a interpretuje vliv těchto faktorů nejen v oblasti tzv. tradiční lidové kultury, ale také jak objevuje nová témata, která jsou/byla vyvolána událostmi a procesy po roce 1989. Stejně tak chtěli organizátoři ukázat, jak se v sledovaném období etnologické výzkumy proměňují z hlediska teoretického a metodologického.

Některé ze zmíněných otázek výstižně vyjádřil ve svém vstupním referátu Z. Uherek. Na základě srovnání témat, cílů a metodologií dvou „soupeřících“ disciplín